

Силабус
навчальної дисципліни
Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом
2024 -2025 навчальний рік

Освітньо-професійна програма	«Середня освіта (музичне мистецтво)»
Спеціальність	014 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Викладач	Бузова Олена Дмитрівна
Посилання на сайт	
Контактний телефон	0980302882
E-mail викладача:	e.d.buzova@gmail.com
Графік консультацій	четвер, 11.00-12.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
6/ 180	16	16	88	екзамен

Семестр: 1-2 семестр

Мова навчання: українська

Ключові слова: диригування, методика диригування, постанова руки, робота над розмірами,

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом» є узагальнення музично-історичних відомостей про розвиток та становлення мистецтва диригування, його сучасний стан, визначення його як навчального предмету, проблеми пов'язані з розкриттям специфіки диригування. Органічно поєднуються питання розвитку стародавньої, класичної та сучасної музики, визначаються межі, в яких справджуються ті чи інші стильові концепції, характеристика творчості видатних зарубіжних та вітчизняні композиторів хорової музики.

Міждисциплінарні зв'язки: освітня компонента готує майбутнього викладача до практичної роботи як педагога – диригента, так і керівника хорового колективу. Робота над хоровим твором потребує від хормейстера всебічних знань з курсу елементарної теорії музики, гармонії, поліфонії, історії зарубіжної музики, аналізу музичних творів та достатнє володіння основним музичним інструментом.

* На лекційних та практичних заняттях курсу «Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом» здобувачі набувають теоретичні знання та практичні навички вокально-хорової техніки, співацького дихання, які удосконалюються на індивідуальних заняттях з «Постановки голосу». Диригент хору повинен досконало володіти технікою співу, вміти доступно і якісно пояснити та продемонструвати як брати дихання при співі, як утворюється вокальний академічний звук. Які існують резонатори, як виконувати при співі характер звуковедення LEGATO, NON LEGATO, STOCATTO, NON STOCATTO.

* Диригент повинен добре володіти грою на фортепіано, щоб емоційно і в характері відбулося перше знайомство хорового колективу з твором, який вони будуть співати. Оволодіння фортепіанною технікою виконання – це задача дисципліни «Практикум з інструментально-виконавської підготовки».

* Мистецтво диригування, мануальна техніка рук, міміка обличчя – це мова, якою диригент розмовляє з хором при виконанні твору на сцені. Ці знання і практичні навички техніки диригування студенти вивчають на індивідуальних заняттях з дисципліни «Практикум вокально-хорової підготовки».

* «Хоровий клас» - це справжня практична лабораторія, в якій студент набуває практичні навички роботи з хоровим колективом і втілює комплекс теоретичних знань вище означених дисциплін. Проблематика курсу з теорії музики, гармонії, історії музики, історії хорового мистецтва, хорового диригування дає можливість

для широких узагальнених уявлень щодо історії становлення та розвитку хорового мистецтва, закладає основи для розвитку вокально-хорової техніки, модель розвитку національної культури, теорії музичної естетики тощо. Крім цього, велика увага приділяється аналізу хорових творів, індивідуальних стилів провідних композиторів, особливостям композиційної структури хорових творів, значення певного композитора в розвитку того чи іншого жанру.

Основними формами роботи, які слід використовувати в курсі «Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом» є знання та практичні навички з курсу «Хорознавства».

В письмових анотаціях важливо вимагати від здобувачів детального аналізу усіх розділів згідно плану анотації. Викладач повинен пояснити здобувачам методику аналізу усіх питань анотації та розгляду хорових партитур для виконавців.

Метою курсу «Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом» є підготовка майбутнього фахівця не тільки до роботи за основною кваліфікацією викладача музичного мистецтва, а й до викладання диригування, як складової освітньої компоненти музично-педагогічної освіти, зокрема у ЗВО I-IV ступені.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом» є:

- ознайомити майбутніх фахівців з науково-теоретичними основами диригування як виду мистецтва, його науковим апаратом;
- сприяти систематизації знань, удосконаленню теоретичних навичок, набутих в курсі практичного диригування;
- забезпечити методичну підготовку до викладання диригування в навчальних закладах музично-педагогічної освіти;
- прищепити навички самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній, а також закласти навички формування навчально-художнього репертуару.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ЗК 1. Здатність до формування світогляду, національної самосвідомості. Дотримання прав і свобод громадянина України.</p> <p>ГС 1. The ability to form a worldview, national self-awareness. Observance of the rights and freedoms of a citizen of Ukraine.</p> <p>ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.</p> <p>ГС 3. Ability to use information and communication technologies.</p> <p>ЗК 4. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.</p> <p>ГС 4. Ability to plan and manage educational activities, ensure and evaluate the quality of the work performed.</p> <p>ЗК 5. Здатність до критичного мислення (критики та самокритики) у процесі здійснення пізнавальної та професійної діяльності.</p> <p>ГС 5. The ability to think critically (criticism and self-criticism) in the process of carrying out cognitive and professional activities.</p> <p>ФК 3. Здатність до усвідомлення основ, специфіки, ціннісних положень музичної психології та педагогіки мистецтв.</p> <p>РС 3. Ability to understand the basics, specifics, values of</p>	<p>ПРН 2 Розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості, керується у своїй діяльності цінностями світової і національної музичної культури, принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва. / Understands the importance of culture and art for the education and development of personality, is guided in his activities by the values of world and national musical culture, the principles of multicultural tolerance, dialogue and cooperation.</p> <p>ПРН 3. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо. / Demonstrates the ability to use digital educational resources, information and communication technologies for searching, processing and exchanging information in professional activities, presentation of own and joint results, implementation of distance and mixed learning, etc.</p> <p>ПРН 5. Формулює наукову проблему в галузі музично-педагогічної освіти, знає та застосовує наукові методи побудови та аналізу освітнього</p>

musical psychology and arts pedagogy.

ФК 4. Здатність особистості до усвідомлення мистецтва як явища суспільного життя України та світу, засвоєння основних її закономірностей, стилів і жанрів до оволодіння засобами втілення художніх образів у виконавстві.

PC 4. The individual's ability to realize art as a phenomenon of the social life of Ukraine and the world, to master its basic laws, styles and genres, to master the means of embodying artistic images in performance.

ФК 6. Здатність здійснювати контроль, аналіз і оцінювання навчальних досягнень кожного здобувача, залежно від його можливостей, здібностей та інтересів.

PC 6. The ability to control, analyze and evaluate the educational achievements of each student, depending on his capabilities, abilities and interests

ФК 7. Здатність здійснювати різні види виконавської діяльності (хорове диригування, музичний інструмент, постановка голосу); акомпанувати та імпровізувати, читати ноти з аркуша, транспонувати музичні твори.

PC 7. Ability to perform various types of performing activities (choral conducting, musical instrument, voice acting); accompany and improvise, read sheet music, transpose musical works.

процесу, основи методології музично-педагогічних досліджень. /

Formulates a scientific problem in the field of music-pedagogical education, knows and applies scientific methods of construction and analysis of the educational process, the foundations of the methodology of music-pedagogical research.

ПРН 6. Застосовує знання на практиці; дослідницькі навички; здатність вчитися; здатність адаптуватися до нових ситуацій; здатність породжувати нові ідеї (креативність); лідерство; здатність працювати самостійно. / Demonstrates knowledge of special professional terminology in the process of professional activity. He knows how to develop educational and methodological materials and conduct lectures and practical classes in higher education institutions.

ПРН 7. Демонструє знання основних напрямів та методів дослідження музичної психології, діагностувати музичні здібності молоді, створювати музично-комунікативні ситуації за музично-психологічними законами. /Demonstrates knowledge of the main directions and research methods of music psychology, diagnoses the musical abilities of young people, creates music-communicative situations according to music-psychology laws.

ПРН 8. Демонструє знання спеціальної професійної термінології у процесі фахової діяльності. Уміє розробляти навчально-методичні матеріали та проведення лекційних та практичних занять у ЗВО. / Demonstrates knowledge of special professional terminology in the process of professional activity. He knows how to develop educational and methodological materials and conduct lectures and practical classes in higher education institutions.

ПРН 9. Володіє музичним інструментарієм, основними виконавськими навичками, техніками читання з нотного аркуша, транспозиції, акомпанементу. Вміє розкрити художній образ, створити атмосферу справжнього емпатійно-діалогового спілкування, залучити здобувачів до процесу спільної творчості. /Possesses musical instruments, basic performing skills, techniques of reading from a sheet of music, transposition, accompaniment. He knows how to reveal an artistic image, create an atmosphere of real empathetic and dialogical communication, and involve applicants in the process of joint creativity.

ПРН 10. Володіє сучасними інноваційними методами і технологіями та впроваджує їх у освітній процес. Вміння проектувати освітній процес, володіння методикою проведення аудиторних занять та самостійної роботи у вищій школі. /

	Possesses modern innovative methods and technologies and implements them in the educational process. The ability to design the educational process, mastering the methodology of conducting classroom classes and independent work in higher education.
--	---

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Теорія і практика диригування.

Характеристика мети, завдань і змісту курсу «Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом». Теорія і практика диригування. Організаційні форми навчання. Основні методи, принципи та прийоми навчання. Роль окремих методик навчання диригуванню. Індивідуальний урок - основна форма навчання. Доцільність використання групових занять на початковому і наступних етапах навчання. Напрями здійснення репертуарної політики. Роль концертмейстера у справі диригентської підготовки майбутніх викладачів. Зміст і особливості самостійної роботи студента на різних етапах навчання.

Змістовий модуль 2. Історія розвитку диригування.

Мистецтво диригента. Історія розвитку диригентського мистецтва: диригування як самостійний вид виконавської діяльності (середини XIX століття). Стародавнє походження диригентського мистецтва. Стадії (способи) його розвитку: управління ритмічною стороною виконання (акустичний спосіб), хейрономія (візуальний спосіб), управління за допомогою гри на музичному інструментів (органи, роялі, скрипці) або співу в хорі. Характеристика розвитку диригентського мистецтва у XIX столітті. Навчання диригуванню в період 20-30-х років XX століття до нашого часу: розробка нового змісту і навчальних програм, ведення мануальної техніки, як складової частини диригентської підготовки. Відомі педагоги – диригенти України, близького та далекого зарубіжжя. Становлення диригування як навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 3. Початковий етап навчання диригуванню.

Мануальна техніка, її усвідомлення як специфічної мови за допомогою системи рухів рук. Техніка диригування і її значення для хорового виконавства. Диригентський апарат. Формування перших диригентських рухів. Опора на два типи рухів: вертикальні і горизонтальні (М.М.Канерштейш). Ауфтакт. Початковий і міждольний ауфтаки. Прийом «вступ». Художні ознаки прийому вступу. Прийом «зняття». Формування штрихів. Дводольна та тридольна схеми. Особливості вивчення складних розмірів. Фермата. Виконання пауз.

Змістовий модуль 4. Вивчення складних несиметричних розмірів. П'ятидольний розмір: структура, варіанти. Постійність структури такту і перемінність. Вплив темпу твору на сітку диригування. П'ятидольний розмір «на два». Диригування творів без супроводу і без допомоги концертмейстера.

Поглиблення роботи над вокально-хорового та внутрішнього слуху. Диригування творів у розмірі $3/8$, $3/4$ «на раз». Характерна ознака долевого руху.

Змістовий модуль 5. Четвертий рік навчання (завершальний період).

Продовження вивчення несиметричних розмірів. Семидольні розмір як складний мішаний розмір, до якого входять два простих дводольних і один тридольний розміри. Можливі варіанти тактової структури. Диригування в розмірі $2/2$, $3/2$. Їх виконання за дво-або тридольною схемами. Вивчення складних розмірів: $9/4$, $9/8$, $12/4$, $12/8$. Особливості їх виконання у повільних і помірно-повільних темпах. Диригування творів у перемінних розмірах. Диригування творів, написаний у перемінних розмірах та без визначення розмірів. Диригування оркестром, хором і сольними партіями. Вивчення творів крупної форми по частинах, епізодах з наступним зведенням у ціле.

Змістовий модуль 6. Зміст і організація підготовки до практичної роботи з хором.

Підготовка здобувача до практичної роботи з хором – найважливіший рубіж у його житті. Ретельний добір творів з врахуванням інтелекту, музичного розвитку студента, його диригентської підготовки. Самостійна робота студента: досконале вивчення твору, його всебічний аналіз, вивчення найвідповідальних моментів у партитурі, прогнозування щодо практичного вивчення хорового твору з навчальним або творчим колективом, усвідомлення методики і техніки її використання тощо. Планування роботи з хором. Методичне відпрацювання окремих епізодів, тактів твору. Визначення диригентських репетиційних прийомів. Уточнення готовності студента до спілкування з хоровим колективом всіма можливими засобами: словом, співом, мімікою, очима, психо-фізичним станом, мануальною технікою.

Змістовий модуль 7. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя-диригента. Основні вокально-педагогічні якості вчителя-диригента. Музично-педагогічні передумови оволодіння співацьким апаратом вчителя-диригента. Підготовка майбутнього вчителя-диригента до диригентсько-хормейстерської діяльності.

Основні психолого-педагогічні принципи формування шкільних хорів учителем-диригентом. Педагогічні умови формування хорового колективу молодших школярів. Психолого-педагогічна характеристика хору школярів середнього віку. Музично-естетичні потреби й інтереси хору школярів.

Змістовий модуль 8. Музично-теоретичні основи формування творчих умінь диригента шкільних хорів. Музично-історичні знання та їх застосування в процесі хорової підготовки. Основні умови музично-теоретичного та педагогічного формування творчих умінь з музичної грамоти та сольфеджіо. Педагогічні основи підбору музичних творів для роботи з хоровими колективами школи та організаційні форми навчання.

Методи навчання:

Комбінація наочних (візуальних), словесних (вербальних) та практично-аналітичних методів.

- показ (демонстрація тих чи інших технічних диригентських прийомів);
- розповідь (пояснення, роз'яснення, співставлення, асоціації, порівняння);
- вправляння (тренування)
- евристичні методи (стимуляції художнього мислення)
- методи проблемного навчання
- художньо-творчі завдання;
- прийом індивідуалізації навчального репертуару

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика курсу ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог до студента при вивченні дисципліни (правила поведінки на заняттях, пропуски, користування мобільним телефоном тощо). Навчальні заняття мають практико-орієнтоване спрямування та засновані на моделюванні ситуацій та умов роботи, наближених до реальної діяльності студента під час педагогічної практики або самостійної роботи. Перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу відбувається методом практичних творчих завдань або творчих проєктів.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Практичні заняття	36		
Самостійна робота (бесіда за запропонованими темами для самостійного опрацювання, поезії напам'ять)	14		
Підсумковий контроль		50	
Екзамен:	50		

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Практичне заняття 1	2	4	6	8

Практичне заняття 2	2	4	6	8
Практичне заняття 3	1	4	6	10
Практичне заняття 4	1	6	6	10
Максимальна кількість набраних балів	6	18	24	36

Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час самостійної роботи

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Самостійна робота 1	0,2	0,6	1	1
Самостійна робота 2	0,2	0,6	1	1
Самостійна робота 3	0,2	0,8	1	2
Самостійна робота 4	0,2	0,8	1	2
Самостійна робота 5	0,2	0,8	1	2
Самостійна робота 6	0,2	0,8	1	2
Самостійна робота 7	0,4	0,8	2	2
Самостійна робота 8	0,4	0,8	2	2
Максимальна кількість набраних балів	2	6	10	14

Таблиця 4. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	Відмінно
Екзамен: Аспекти оцінювання				
Повнота розкриття теми: аналіз, порівняння і критичне узагальнення, знання з дисципліни «Хорознавство»	5	8	10	15
Адекватність наведених прикладів, знання музично-хорового матеріалу	5	8	10	15
Аргументованість, логічність й послідовність відповіді, адекватне використання музичної термінології; переконливість викладу .	3	5	8	10
Знання світового контексту, культурного, музичного й історичного аспектів	3	5	8	10
Максимальна кількість набраних балів	16	26	36	50

Таблиця 5. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
32-38	добре		B (добре)
26-31			C (добре)
21-25			D (задовільно)
14-20	задовільно		E (задовільно)
8-13	незадовільно	не зараховано	FХ (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	Відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	Добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	Задовільно		E (задовільно)
35-49	Незадовільно	не зараховано	FХ (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Анохін В. Технічне та дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів. Вища школа. 2015. № 9–10. С. 80–95.
2. Бенч-Шокало О. Г. Український хорівий спів: Актуалізація звичаєвої традиції : навч. посіб. К. : Ред. журн. "Укр. світ", 2002. 440 с.

3. Бодаренко А. В. Основні принципи диригентсько-хорового навчання. *Наукові записки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Випуск 152. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 141 – 145.
4. Бурбан М. І. Українські хори та диригенти. Дрогобич : Посвіт, 2007. 672 с.
5. Варакута В. Концепція підручника з методики викладання диригування. Матеріали всеукраїнської науково практичної конференції: до 70-річчя кафедри народних інструментів Київської консерваторії (НМАУ) ім. П. І. Чайковського : зб. наук. ст. /ред.-упоряд. М. А. Давидов. К., 2010. 188 с.
6. Васильєва Т. В. Сполучення групових та індивідуальних форм навчальної діяльності студентів. К. : КГПІ, 1988. 100 с.
7. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. за ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 384 с.
8. Іванченко В. Методика аналізу структури змісту музичного твору. *Музична освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку* : матеріали науково-практичної конференції. Академія мистецтв України голова ред. колегії академік І. Д. Безгін. К. : Київ, 2001. С. 166–170.
9. Колесса М. Основи техніки диригування. Київ, 1973. 198 с.
10. Костенко Л. В. Педагогічні умови організації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів музики (на матеріалі вивчення диригентсько-хорових дисциплін) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01. НПУ ім. М. П. Драгоманова. К., 1998. 16 с.
11. Костенко Л. В. Шумська Л.Ю. До проблеми диригентсько-хорової підготовки в умовах кредитно-модульної системи. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). № 4. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. С. 11–15.
12. Костенко Л. В. Шумська Л.Ю. Формування творчої самостійності та інтелектуальної активності студентів у класі хорового диригування. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). № 5. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. С. 96–101.
13. Костенко Л. Ю., Шумська Л. Ю. Методика викладання хорового диригування : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 98 с.
14. Кофман Р. І. Виховання диригента: психологічні особливості. К. : Муз. Україна, 1986. 40 с.
15. Кустовський С. М. До питання про стан сучасної самостійної роботи у вищих навчальних закладах. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. Вип. 5. Київ – Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. С. 518–528.
16. Маргуліс Є. Д. Колективна діяльність учнів. Проблеми навчання. К. : Вища школа, 1990. 135 с.
17. Мартинюк М. Диригентсько-хорова освіта в музичній культурі України другої половини ХХ століття : автореф. дис. канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.01. Харківська державна академія культури. Харків, 2001. 24 с.
18. Пархоменко Л. О. Українська хорова п'єса. К. : Наукова думка, 1979. 218 с.
19. Пучко-Колесник Ю. В. Діяльність диригента-хормейстера як соціокультурний феномен : автореферат дисертації на здобуття кандидата мистецтвознавства. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2009. 18 с.
20. Пігров К. Керування хором. К.: Держмузвидав, 1962. 202 с.
21. Растрігіна А. Фахові компетенції з хорового диригування як складова професійної компетентності майбутнього педагога-музиканта. *Наукові записки* [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. 2015. Вип. 140. С. 10–13. 143
22. Ростовський О. Я. Музична педагогіка. Навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали : навч. посіб. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. 191 с.
23. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
24. Серганюк Л. І. Методика аналізу хорових творів: навчально-методичний посібник для викладачів і студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаніка, 2015. 191 с.
25. Сенченко Л. І. Формування хорового мислення диригента. Рівне : РДІК Ліста, 1998. 128 с.
26. Татарак Н. Г. Міжпредметні зв'язки вокально-хорових дисциплін у фаховій підготовці майбутнього вчителя музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Харків, 2008. 23 с.
27. Топчієва І. Орієнтири оновлення диригентсько-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. *Науковий вісник* Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. проф. Тетяни Степанової. № 1 (64), лютий 2019. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. С. 243 – 246.

28. Третьякова К. В. Організація самостійної роботи студентів із використанням Internet-ресурсів як засіб диференціації, оптимізації та індивідуалізації навчання. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. 144 зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту . Рівне : РДГУ, 2015. Вип. 11 (54). С. 82–84.
29. Шиян Н. Методичні основи організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ. Імідж сучасного педагога. 2013. № 6. С. 12–14.
30. Шульгіна В., Пискач Л. Інноваційні технології у діяльності педагога-музиканта Музична освіта в Україні: теорія і практика : збірка статей / упоряд. О. В. Комісаров. *Науковий вісник* НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 29. Київ, 2003. С. 115–125.
31. Шумська Л. Ю. Формування умінь комплексного фактурно хорового аналізу у системі диригентсько-хорової підготовки. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Гуманістичні орієнтири мистецької освіти". *Науковий часопис* НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 14 "Теорія і методика мистецької освіти". Вип. 5 (10). К. : НПУ, 2007. С. 131–134.
32. Шумська Л. Ю. Формування фахових компетенцій у процесі магістерської підготовки хорового диригента. *Наукові записки* НДУ ім. М. Гоголя. "Психолого-педагогічні науки". Ніжин : Видавництво НДУ, 2015. № 2. С. 162–166.
33. Шумська Л. Ю. Хорове диригування : навч. посіб. 2-ге вид., доповнене та перероблене. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 105 с.
34. Щербініна О. М. Формування музично-стильових уявлень майбутніх учителів музики у процесі інструментально-виконавської підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. НПУ ім. М. П. Драгоманова. К., 2005. 20 с.
35. Ятло Л.П. Теорія та методика роботи з дитячим хором. Навч. посібн. 2-е вид. Умань: РВЦ «Софія» 2009. 172с.

Додаткова

1. Андрос Н. Українська хорова література. Київ, 1991. 125 с.
2. Альпакова І. Хорознавчий лексикон: посібник з хорознавства. Склянка часу*Zeitglas, 2011.
3. Антонович М. Мисіка sacra: збірник статей з історії української церковної музики. Львів: Інститут українознавства ст. І. Крип'якевича НАН України, 1997. 261 с.
4. Афонченко М. Українська хорова духовна музика. Рівне, 1998. 184 с.
5. Бенч-Шокало О. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції. Київ: «Український світ», 2002. 440с.
6. Болгарський А. Хоровий клас і практика роботи з хором. К.: Музична Україна, 1987. С.24-43.
7. Єгоров О. Теорія і практика роботи з хором. К., 1969. С.12-61
8. Горбенко С.С. Дитяче хорове виховання в Україні. К.: Інститут змісту і методів навчання, 1999. 175 с.
9. Герасимова–Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII – XVIII ст. Київ: Музична Україна, 1978. 182 с.
10. Доронюк В. Д., Зваричук Ж. Й. Шкільне хорознавство: навчальний посібник для викладачів і студентів музичних факультетів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: ПНУ, 2008. 336 с.
11. Загайкевич М. Михайло Вербицький: сторінки життя і творчість. Львів: Місіонер, 1991. 146 с.
12. Іванов В. Співацька освіта в Україні у XVIII ст. Київ: Музична Україна, 1997. 289 с.
13. Історія української музики: в 6 т. / редкол.: М. М. Гордійчук (голова) [та ін.]. Київ: Наукова думка, 1989–1992.
14. Корольок Н. Корифеї української хорової культури ХХ століття. Київ: Музична Україна, 1994. 204с.
15. Кияновська Л. Галицька музично культура ХХ – ХХІ століття. Чернівці: Книги ХХІ ст., 2007. 420 с.
16. Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики. Львів: Інститут українознавства ст. І. Крип'якевича НАН України, 1995. 128 с.
17. Лашенко А. П. З історії київської хорової школи. Київ: Музична Україна, 2007. 197 с.
18. Луговенко В., Ніколаєва Н. Українська хорова література. Київ: Музична Україна, 1985. 64 с.
19. Маценко П. Нариси до історії української церковної музики. Київ, 1994. 143 с.
20. Мазепа Л., Мазепа Т. Шлях до музичної академії у Львові: у 2 т. Львів: Сполом, 2003. Т. 1.: Від доби міських музикантів до Консерваторії [поч. XV ст. – до 1939 р]. 287 с.; Т 2.: Від Консерваторії до Академії (1939 – 2003). 200 с.
21. Мархлевський А. Практичні основи роботи в хоровому класі. Київ: «Музична Україна», 1986. 96 с.
22. Демцюх З. Виконавсько-хорові проблеми кантати Лесі Дичко, «Червона калина»: навчально-методичний посібник. Львів: Сполом, 2013. 56 с.

23. Ковалик П. А. Хорове виконавство як феномен творчої взаємодії (з досвіду київської хорової школи): автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. мистецтвознав.: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ, 2002. 19 с.
24. Корній Л. Історія української музики. Київ–Харків–Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 1996. Ч. 1-3.
25. Ферендович М. Українські співочі товариства Львова та їх керівники (1900–1939 рр.). Молодь і ринок: науково-педагогічний журнал Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. № 2 (73). лютий. С. 145–154.
26. Ферендович М. Проблеми репертуару українських співочих товариств Львова періоду 1900–1939 років. Родина Колессів – спадкоємність науково-мистецьких традицій (з нагоди 140-річчя від дня народження академіка Філарета Колесси): збірник наукових праць та матеріалів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2013. С. 665–672. (Серія «Українська філологія: школи, постаті, проблеми». Вип. 13).

Інформаційні ресурси

1. *Бердянський державний педагогічний університет*. – Режим доступу : <http://bdpu.org/>

Силабус
навчальної дисципліни
**Теорія та методика диригентської підготовки з
практикумом (Хорове диригування)**
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма Середня освіта (музичне мистецтво)
Спеціальність 014 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Викладач (і)	Бузова Олена Дмитрівна, Григор'єва Вікторія Вікторівна
Посилання на сайт	
Контактний тел.	
Е-mail викладача:	vickyvickyua@gmail.com , e.d.buzova@gmail.com
Графік консультацій	Онлайн консультації: цілодобово у Telegram

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	звітність
2/60	16	44	екзамен

Семестр: I- II

Мова навчання: українська

Ключові слова: диригентська техніка, хорова партитура, виконавські навички, диригентська схема, диригентські рухи, функції рук, диригентський жест, амплітуда, темп, динамічні відтінки, художній образ.

Мета та предмет курсу:

Мета викладання навчальної дисципліни "Теорія та методика диригентської підготовки з практикумом (Хорове диригування)" - поглиблення знань і вдосконалення практичних диригентсько-хорових навичок, вербальної та виконавської інтерпретації музичних творів, уміння інтегрувати складні виконавські техніки.

Предмет – методи вдосконалення диригентсько-хорових навичок.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції*	Результати навчання
1	загальні	ЗК 1. Здатність до формування світогляду, національної самосвідомості. Дотримання прав і свобод громадянина України.	Розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості, керується у своїй діяльності цінностями світової і національної музичної культури, принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.
		ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.	Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо..
		ЗК 4. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.	Формулює наукову проблему в галузі музично-педагогічної освіти, знає та застосовує наукові методи побудови та аналізу освітнього процесу, основи методології музично-педагогічних досліджень.
		ЗК 5. Здатність до критичного мислення (критики та самокритики) у процесі здійснення пізнавальної та професійної діяльності.	Застосовує знання на практиці; дослідницькі навички; здатність вчитися; здатність адаптуватися до нових ситуацій; здатність породжувати нові ідеї (креативність); лідерство; здатність працювати самостійно.
2	фахові	ФК 3. Здатність до усвідомлення основ, специфіки, ціннісних положень музичної психології та педагогіки мистецтв.	Демонструє знання основних напрямів та методів дослідження музичної психології, діагностувати музичні здібності молоді, створювати музично-комунікативні ситуації за музично-психологічними законами.
		ФК 4. Здатність особистості до усвідомлення мистецтва	Розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і

		як явища суспільного життя України та світу, засвоєння основних її закономірностей, стилів і жанрів до оволодіння засобами втілення художніх образів у виконавстві.	розвитку особистості, керується у своїй діяльності цінностями світової і національної музичної культури, принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.
		ФК 6. Здатність здійснювати контроль, аналіз і оцінювання навчальних досягнень кожного здобувача, залежно від його можливостей, здібностей та інтересів.	Демонструє знання спеціальної професійної термінології у процесі фахової діяльності. Уміє розробляти навчально-методичні матеріали та проведення лекційних та практичних занять у ЗВО.
		ФК 7. Здатність здійснювати різні види виконавської діяльності; акомпанувати та імпровізувати, читати ноти з аркуша, транспонувати музичні твори.	Володіє музичним інструментарієм, основними виконавськими навичками, техніками читання з нотного аркуша, транспозиції, акомпанементу. Вміє розкрити художній образ, створити атмосферу справжнього емпатійно-діалогового спілкування, залучити здобувачів до процесу спільної творчості

Зміст курсу:

«Хорове диригування»

Змістовий модуль № 1. Диригування творів великої форми.

Вивчення структури клавiру оперних сцен. Особливості диригування хорових оперних сцен. Транспортування творів шкільного репертуару на тон вгору і вниз. Читання з аркушу шкільних пісень.

Змістовий модуль № 2. Твори великої форми.

Прийоми диригування речитативів і сольних партій в оперних сценах. Дроблення основної метричної одиниці в розмірах $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{2}{4}$ у повільному русі. Відпрацювання прийомів плавного звуковедення в дуже повільних темпах.

Змістовий модуль № 3. Практична робота студента-диригента в хоровому класі.

Практична робота студента-диригента в хоровому класі. Показ елементів розучування хорового твору. Використання репетиційного жесту.

Змістовий модуль № 4. Основні прийоми техніки диригування поліфонічних творів.

Типи поліфонії у хорових творах. Техніка диригування поліфонічних творів. Прийоми втілення поліфонії у диригентському жесті.

Методи навчання:

Комбінація наочних (візуальних), словесних (вербальних) та практично-аналітичних методів.

- показ (демонстрація тих чи інших технічних диригентських прийомів);
- розповідь (пояснення, роз'яснення, співставлення, асоціації, порівняння);
- вправляння (тренування)
- евристичні методи (стимуляції художнього мислення)
- методи проблемного навчання
- ХУДОЖНО-ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ, нетрадиційні художньо-технічні прийоми сценічного виконання
- прийом індивідуалізації навчального репертуару

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика курсу ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог до студента при вивченні дисципліни (правила поведінки на заняттях, пропуски, користування мобільним телефоном тощо).

Навчальні заняття мають практико-орієнтоване спрямування та засновані на моделюванні ситуацій та умов роботи, наближених до реальної діяльності студента під час педагогічної практики або самостійної роботи.

Перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу відбувається методом практичних творчих завдань або творчих проєктів.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Медіатека, аудіотека, мережа Інтернет. Електронні підручники.

Система оцінювання та вимоги:

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Сума балів
1	Відвідування індив. занять	1	16	16
2	Активна робота на індивідуальному занятті (виконання практичних завдань, технічних вправ, творчих проєктів)	3	16	48
3	Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	1	44	44
Усього без урахування коефіцієнта 108 балів. Коефіцієнт (1,08)				
6	Підсумковий контроль – екзамен	100	1	108

Максимальна кількість підсумкових балів становить:

- **108 балів** за період роботи до екзамену, що прирівнюється до 100 балів з урахуванням коефіцієнта **(1,08)**;
- **100 балів** за складання заліку без урахування коефіцієнта.

Максимальний рейтинговий показник становить **100 балів**.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Поточне оцінювання та самостійна робота											
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			
T 1	T 2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12
6	7	7	7	6	7	7	7	6	7	7	7
Змістовий модуль 4											
T 13	T14	T 15	T16								
6	7	7	7								

Форми та зміст поточного контролю (за темами)

Змістовий модуль № 1. Диригування творів великої форми.

Тема 1. Вивчення структури клавiру оперних сцен. Особливості диригування хорових оперних сцен (від 0 до 6 балів). Тема 2. Транспортування творів шкiльного репертуару на тон вгору і вниз. Читання з аркушу шкiльних пiсень (від 0 до 7 балів).Тема 3. Письмовий аналіз творів шкiльного репертуару. Тема 4. Письмовий аналіз хорових творів великої форми. (від 0 до 7 балів)

Змістовий модуль № 2. Твори великої форми.

Тема 5. Прийоми диригування речитативів і сольних партій в оперних сценах (від 0 до 6 балів). Тема 6. Дроблення основної метричної одиниці в розмірах $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{2}{4}$ у повільному русі (від 0 до 7 балів). Тема 7. Відпрацювання прийомів плавного звуковедення в дуже повільних темпах (від 0 до 7 балів). Тема 8. Письмовий аналіз хорових творів великої форми. (від 0 до 7 балів)

Змістовий модуль № 3. Практична робота студента-диригента в хоровому класі.

Тема 9. Практична робота студента-диригента в хоровому класі (від 0 до 6 балів). Тема 10. Показ елементів розучування хорового твору (від 0 до 7 балів). Тема 11. Використання репетиційного жесту (від 0 до 7 балів). Тема 12. Підготовка до концертного виступу хору (від 0 до 7 балів)

Змістовий модуль № 4. Основні прийоми техніки диригування поліфонічних творів. Тема 13. Типи поліфонії у хорових творах (від 0 до 6 балів). Тема 14. Техніка диригування поліфонічних творів (від 0 до 7 балів). Тема 15. Прийоми втілення поліфонії у диригентському жесті (від 0 до 7 балів). Тема 16. Підготовка до концертного виступу хору (від 0 до 7 балів)

Здобувач освіти може *підвищити оцінку* шляхом виконання індивідуальних диригентсько-хорових проєктів у рамках однієї з тем змістового модулю на вибір.

Студент, який успішно виконав усі види роботи поточного контролю, має можливість набрати максимально **108 балів** за період роботи до екзамену, що прирівнюється до 100 балів з урахуванням коефіцієнта (**1,08**).

Критерії оцінювання практичних завдань

Максимальний бал отримує здобувач вищої освіти, який засвоїв практичний матеріал, чітко володіє термінологічним апаратом, засобами мануальної техніки; використовує засвоєну техніку для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій.

Мінімальний бал отримує здобувач вищої освіти, який не повністю засвоїв практичний матеріал, не досконало володіє мануальною технікою, невпевнено орієнтується у диригентській термінології, відсутній самостійний підхід до виконання завдань.

Не отримує бали здобувач вищої освіти, який не опанував практичний матеріал з відповідних тем індивідуальних занять, не знає основних понять і термінів, не орієнтується в диригентських схемах, відсутня підготовка домашнього завдання.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Максимальний бал отримує здобувач вищої освіти, який засвоїв теоретичний диригентський матеріал, що винесений на самостійну роботу, застосовує для оформлення результатів самостійної роботи творчий підхід; чітко володіє понятійним апаратом, методами та методиками диригентсько-хорової роботи; використовує їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Дотримується принципів академічної доброчесності.

Мінімальний бал отримує здобувач вищої освіти, який не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання, не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується у методах диригентсько-хорової роботи, відсутній самостійний підхід до виконання завдань.

Не отримує бали здобувач вищої освіти, який не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів, не орієнтується методах диригентсько-хорової роботи, відсутнє знання практичного матеріалу. Порушує принципи академічної доброчесності.

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Валькевич Р. А. Сценічна культура у педагогічному просторі : навчально-методичний посібник. Кіровоград : ПП «Інцест груп», Харків : Видавець Г.Озеров, 2016. 208 с.
2. Валькевич Р. А. Сценічно-виконавська майстерність : навчально-методичний посібник для студентів VI курсу. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Виниченка, 2015. 72 с.
3. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник (з грифом МОН України) / НМАУ ім. П. І. Чайковського. 3-тє вид. К. : Видавець Бихун В. Ю., 2017. 218 с.

4. Григор'єва В. В., Омельченко А. І. Хорове диригування: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ: Видавець БДПУ, 2021. 224 с.
5. Матвєєва О. В. Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-сценічної діяльності : навчально-методичний посібник. Бердянськ : ФО-П Ткачук О.В., 2016 р. 112 с.

Допоміжна

1. Горбенко С. Українська дитяча хорова література. К. : НПУ, 2004. Ч. 2. 270 с.
2. Дем'янчук В. Теорія та практика роботи з дитячим хором (вокальним ансамблем). Навчальний посібник. Тернопіль., 2001. 94 с.
3. Доронюк В. Курс техніки диригування. Івано-Франківськ, 2000. 237 с.
4. Мартинюк Л. В. Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Хоровий клас та практикум роботи з хором» : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О.В., 2014. 60 с.
5. Рева В. Я. Петро Горохов — хормейстер, педагог, учений. Донецьк: Східний видавничий дім, 2009. 124 с.
6. Сенченко Л. Українська сучасна хорова література. Рівне : РДГУ, 2002. 80 с.
7. Стахевич О. Г. З історії вокально-виконавських стилів та вокальної педагогіки : посібник. Вінниця. Нова книга. 2013. 176 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://dspace.bdpu.org.ua/home>
2. <https://dspace.bdpu.org.ua/items/c06071ee-36ea-4951-9979-335d5e612c70>
3. <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4309>
4. <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/article/view/282143/276632>